

Betreft: Advies Ruimtelijke visie in de maak: Vooruitlopen op de Gelderse effecten van zonering
Kenmerk: 251204_1

In de Landelijke Aanpak Wolf (LAW, dec. 2024) benadrukt staatssecretaris Rummenie de noodzaak van een ruimtelijke visie op de wolf in Nederland. Hij ziet hierin een gezamenlijke taak voor het Rijk en de provincies. De Wolvencommissie Gelderland wil de provincie Gelderland voorzien van aanbevelingen, waarbij vooruitlopen op de effecten van eventuele zonering en andere ruimtelijke strategieën een centrale rol spelen.

Aanleiding

De landelijke visie wordt eind 2026 verwacht. Ondertussen vragen maatschappelijke onrust, juridische beperkingen en ecologische ontwikkelingen om een proactieve Gelderse aanpak. Scenario denken en impactanalyse bieden houvast om toekomstige keuzes te onderbouwen.

Scenariodenken stelt alle partijen in staat om de toekomstige ontwikkelingen rondom wolven beter te voorzien en waar mogelijk te sturen. Door een gedegen analyse van de huidige situatie, het verkennen van ontwikkelingen en het identificeren van kansen en risico's, wordt de ruimtelijke visie binnen het LAW beter toepasbaar voor Gelderland.

Doel

Dit advies biedt een leidraad voor de belangrijkste overwegingen die de provincie in de Ruimtelijke Visie binnen de Landelijke Aanpak Wolven (LAW) moet meenemen. Het advies fungeert daarmee als vertrekpunt voor de provinciale inbreng richting het LAW van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur:

- Het schetsen van mogelijke scenario's en hun verwachte impact op samenleving, economie en ecologie.
- Het bepleiten van een impactanalyse door een onafhankelijke partij.
- Het signaleren van belangrijke kennisvragen die relevant zijn voor het landelijke traject.

Hierbij richt de onderzoeksvraag zich op de effecten van eventuele zonering op die gebieden die mogelijk aangewezen worden als leefgebieden voor de wolf zoals de Veluwe. Heeft de zonering een positief, dan wel sterker negatief effect op de gebieden die aangewezen als leefgebieden.

Uit de Landelijke Aanpak Wolven: Ruimtelijke visie

Beschrijving en doel: Nederland is een klein en dichtbevolkt land wat de kans op confrontaties tussen mensen en wolven vergroot. Bepaalde gebieden worden intensiever door mensen gebruikt dan andere. Daarbij zijn we vanuit (inter)nationale regelgeving verplicht om ruimte te bieden aan de wolf in Nederland nu deze inheemse soort ons land weer heeft gevonden. Daarom is het belangrijk om te werken aan een visie op de ruimte voor wolven in Nederland. Deze visie wordt gezamenlijk op landelijke schaal opgepakt, omdat leefgebieden van wolven niet ophouden bij provinciegrenzen.

De visie geeft antwoord op de vraag welke ruimte primair bestemd is voor de wolf, waarbij ook rekening wordt gehouden met de ecologie van de soort en maatschappelijk draagvlak. Onvermijdelijke keuzes in situaties waarin dierhouderij, recreatie of ander intensief menselijk gebruik niet samengaat met de

Postadres
Postbus gogo, 6800 GX Arnhem

t 5.1.2e
e wolvencommissie@gelderland.nl

aanwezigheid van wolven worden benoemd. Ook is er in deze visie ruimte voor de verschillende opvattingen van verschillende provincies en agrarische en ecologische experts. De mogelijkheden om de aanwezigheid van wolven te sturen worden mede bepaald door de juridische bescherming van de wolf.

Aandachtspunten voor Gelderland

Pagina | 2

Het beheer van de wolvenpopulatie in Nederland vraagt om een zorgvuldige balans tussen ecologische, sociale en economische belangen. Zonering en nulstandbeleid voor bepaalde gebieden zijn potentiële denkrichtingen voor het beheer van de wolf. Hierbij zullen mogelijk bepaalde gebieden juist aangewezen worden als leefgebieden voor de wolf en andere niet. Te verwachten is dat de eerste gebieden zijn waar de wolf zich reeds gevestigd heeft zoals de Veluwe.

Ongeschikt voor aanwezigheid wolf

De provincie Gelderland zou wat de wolvencommissie betreft in haar verkenning van beleidsopties nadrukkelijk rekening moeten houden met de mogelijkheid open dat bepaalde gebieden als *ongeschikt voor aanwezigheid van wolven* worden aangemerkt. Daarbij wordt bewust niet de term 'nulstand' gebruikt, maar spreken we van gebieden waar de aanwezigheid van wolven onwenselijk is vanuit ecologisch, maatschappelijk of ruimtelijk perspectief. Het openhouden van deze optie is van belang om de volle breedte van het toekomstig beleid te kunnen beoordelen, inclusief de effecten op die gebieden waar de wolf wél kan blijven, zoals de Veluwe.

Momenteel is het opzettelijk doden, vangen of verstoren/verjagen van wolven verboden onder de Wet Natuurbescherming, tenzij sprake is van een expliciete vrijstelling of ontheffing. Gezien de beperkingen op actief populatiebeheer is het zinvoller om te focussen op de bezettingsgraad van de Veluwe. Daarbij gaat het om de uiteenlopende ecologische, economische, maatschappelijke en agrarische draagkracht van de verschillende delen van het gebied.

De aanwezigheid van wolven beïnvloedt biodiversiteit, prooidierpopulaties en mens-wildinteracties. De centrale vraag is: wat betekent bij zonering de aanwezigheid van wolven voor het gebied en haar inwoners voor die gebieden waar de wolf mag blijven? Dit perspectief sluit aan op eerdere discussies over de impact van wolven op ecosystemen en landgebruik.

1. Juridische en beleidsmatige context

- De huidige wetgeving biedt nog geen basis voor het instellen van een nulstandbeleid of zonering. Een nulstandbeleid voor de wolf is op korte termijn juridisch en praktisch moeilijk uitvoerbaar. Als zonering wordt overwogen, moet worden uitgewerkt welke gebieden als geschikt of ongeschikt worden aangewezen en op welke wijze dit in beleid en uitvoering verankerd kan worden.
  - De beschermde status van de wolf kan mogelijk pas in 2026-2027 worden herzien.
  - Totdat er wettelijke mogelijkheden ontstaan, laat de commissie een onderzoek naar een nulstandbeleid los vanwege de beperkte haalbaarheid en richt zij zich op zonering. Dit vereist een verkenning van scenario's waarin het gedrag van de wolf in verschillende gebieden wordt geanalyseerd en de praktische invulling van zonering (wel of geen wolf welkom) wordt onderzocht. Daarbij wordt ook gekeken naar opgedane kennis uit zoneringsstrategieën voor grote hoefdieren en andere predatoren (vos, coyotes).
  - Vergelijking met juridische kaders voor andere soorten, zoals zwijnen, leert dat deze niet toepasbaar zijn op de wolf. De huidige wet- en regelgeving biedt geen juridische basis voor een nulstand, en ook zonering roept vragen op rond handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. Burgemeesters hebben op dit moment slechts beperkte bevoegdheden,

namelijk pas wanneer een wolf daadwerkelijk een mens aanvalt. Toch wordt er maatschappelijk en politiek meer van hen verwacht dan hun juridische instrumentarium toelaat. Dit onderstreept de noodzaak om verder te denken dan het huidige wettelijke kader en ambitie te tonen voor toekomstige aanpassingen, zodat beleid en praktijk beter aansluiten.

- Het onderzoek richt zich met name op de gevolgen van die gebieden die aangewezen worden als leefgebied voor de wolf (bv de Veluwe).
- Voor effectief wolvenbeleid moeten de regels niet alleen helder zijn, maar ook daadwerkelijk kunnen worden gehandhaafd zoals benoemd in het IPO wolvenplan. Dit betekent dat handhavingsorganisaties voldoende middelen, kennis en bevoegdheden moeten hebben om op te treden bij overtredingen.

2. Sociaal-maatschappelijke impact

- De sociaal-maatschappelijke impact gaat verder dan alleen de relatie tussen mens en wolf. Minstens zo belangrijk is de vraag of de lokale gemeenschap de aanwezigheid van wolven kan en wil dragen. Bij de beoordeling van zonering moet daarom zowel het draagvlak als de draagkracht van een gebied worden meegenomen: hoe ervaren inwoners, ondernemers en recreanten de aanwezigheid van wolven, en in welke mate kan hun leefomgeving deze aanwezigheid verdragen zonder dat conflicten toenemen?
- Maatschappelijke aspecten: De impact op recreatie, landbouw en de houding van de lokale samenleving ten opzichte van de wolf in die gebieden waar de wolf mag blijven dient in kaart te worden gebracht. Neemt bij zonering de aantallen wolven toe of juist af in de leefgebieden en wat heeft dit voor sociaal maatschappelijk effect?

3. Ecologische impact

- Een ecologische beoordeling vooraf mag niet leiden tot een impliciete vorm van zonering. Dit advies kijkt daarom naar het geheel van huidige leefgebieden zonder op voorhand onderscheid te maken. Wel verdient de Veluwe bijzondere aandacht, gezien haar functie als 'broedkamer' en in toenemende mate 'kraamkamer' voor wolven. Deze uitzonderlijke dynamiek vraagt om een expliciete afweging: welke ecologische processen spelen hier en welke gevolgen heeft zonering voor de populatieontwikkeling en voor het gebied zelf
De Veluwe broedkamer: Door de gunstige leefomstandigheden groeit de wolvenpopulatie op de Veluwe, wat zowel ecologische voordelen als uitdagingen met zich meebrengt. De Veluwe kent een uitzonderlijke situatie: leefgebieden voor roedels worden per territorium vooralsnog kleiner, wat haaks staat op de leefgebieden elders in Europa. Dit roept de vraag op hoe hiermee om te gaan en wat de gevolgen zijn voor zowel de wolf, de mens als het bredere ecosysteem.
- Draagkracht van de Veluwe: De invloed van een groeiende wolvenpopulatie op biodiversiteit, interacties met andere diersoorten en de stabiliteit van het ecosysteem vraagt nader onderzoek.
- En hoe heeft zonering hierop van invloed; neemt het aantal af of juist toe in de aangewezen leefgebieden?
- Het [Faunabeheerplan Wolf](#) onderstreept het belang van intensieve monitoring en onderzoek om inzicht te krijgen in de predator-prooi-dynamiek en de aanpassing van de wolf aan het Nederlandse cultuurlandschap. Zowel de positieve als negatieve effecten van verstoring en beheer moeten systematisch in kaart worden gebracht.
- Hoewel monitoring cruciaal blijft voor effectief wolvenbeleid, is het geen onderdeel van dit advies. De aanbevelingen richten zich primair op beleidsopties, ruimtelijke keuzes en hun ecologische en

maatschappelijke implicaties. De verdere uitwerking van monitoring, kennisvragen en onderzoeksopzet wordt overgelaten aan andere trajecten binnen het landelijke en provinciale beleid.

- De positie van de Veluwe moet zowel impliciet als expliciet worden gewogen. Impliciet gebeurt dit al via de discussie over draagkracht en de (nog uit te werken) kennisbasis. Expliciet moet worden vastgesteld hoe de aanwezigheid van de wolf zich verhoudt tot de complexe juridische opgaven op de Veluwe, waaronder de N2000-doelen, recreatiedruk en andere gebruiksfuncties. Dit advies doet op dit moment geen absolute uitspraken, maar schetst de randvoorwaarden waarbinnen toekomstige keuzes gemaakt moeten worden.

Als het Rijk en de provincies deze onderwerpen en de verschillende scenario's willen onderzoeken, zelfs op basaal niveau, vergt dat tijd. De oplevering van de ruimtelijke visie staat gepland voor Q4 2026. Om tot zinvolle inzichten te komen, is het essentieel om tijdig te starten. Daarnaast is de beschikbare kennis van de Nederlandse situatie op dit gebied nog beperkt. Onderstaande scenario's moeten worden meegenomen:

1. Onderzoek naar de draagkracht van de Veluwe en de impact van een groeiende wolvenpopulatie op zowel de ecologie, economie en sociaal maatschappelijk (de leefomgeving van inwoners). Hierbij met name gekeken naar de instelling van eventuele zonering waarbij de Veluwe als leefgebied wordt aangewezen.
2. Analyse van de effecten van niet ingrijpen, zonering waarbij de wolf juist op de Veluwe blijft vanuit ecologisch, economisch (landbouw, recreatie) en maatschappelijk perspectief gebaseerd op bestaande data en deskresearch. Hierbij worden verschillende scenario's onderzocht, variërend in zonering en wolvendichtheid: geen of wel wolven en een hoge of lage wolvendichtheid.
3. Evaluatie van ervaringen met andere predatoren, zoals vossen, coyotes en bevers, inclusief innovatieve technieken zoals verjaging met drones.
4. Juridische en ecologische kaders om de beleidsmatige haalbaarheid van zonering te toetsen en onderbouwen.

Deze aanpak zorgt voor een onderbouwde en realistische blik op de effecten van mogelijke zonering, rekening houdend met de specifieke situatie in Gelderland en bredere Europese inzichten. Deze analyse helpt om voorbereid te zijn op situaties waarin snel handelen vereist is, bijvoorbeeld bij het aanvragen van ontheffingen. Door dit voorafgaand al door te denken, kunnen we inschatten wat de consequenties zijn als er wordt ingegrepen. Dit is met name voor Gelderland en de Veluwe van groot belang. De politiek moet onderbouwde handvatten krijgen: denk vooraf na over mogelijke keuzes en onderzoek wat de effecten daarvan kunnen zijn.

Op basis van de uitkomsten zal gekeken moeten worden of en zo ja welke extra maatregelen er juist genomen moeten worden in die gebieden waar de wolf bij zonering blijft om de wat betreft de gevolgen voor recreatie, landbouw en samenleving.

Terugkoppeling

De Wolvencommissie vraagt om:

- Terugkoppeling in het bestuurlijk overleg van 12 maart 2026
- Periodieke updates over voortgang en inzichten rondom de ruimtelijke visie.